

Вплив родини на математичний розвиток дітей дошкільного віку.

Дошкільний вік - це початок різнобічного розвитку і формування особистості. Державні програми розвитку дітей дошкільного віку: «Українське дошкільля», «Впевнений старт», «Дитина в дошкільні роки» передбачають фізичне, розумове, моральне, трудове, естетичне виховання дітей. При цьому у всіх варіантах програм значна увага звертається на ігрову діяльність дошкільника. Наприклад програма «Українське дошкільля» включає містить підрозділ «Логіко-математичний розвиток» побудований за напрямками: «Кількість та лічба», «Величина», «Геометричні фігури», «Орієнтування в просторі», «Орієнтування в часі».

Діти старшого дошкільного віку розв'язують нескладні завдання з народної математики. Значний вплив на формування елементарних математичних уявлень дітей здійснює родина - підводить до розуміння математичних взаємозв'язків, до формування найпростіших математичних понять. Формування елементарних математичних уявлень здійснюється у процесі різноманітної перцептивної і продуктивної діяльності дітей раннього віку. В цей час починають формуватися уявлення про навколишній світ: про різні ознаки та властивості предметного світу - кольору, форми, величини, про просторове розташування предметів, про їх кількість та величини. Поступово накопичується досвід, який є основою формування елементарних математичних уявлень і математичних понять.

Мета статті: проаналізувати проблеми впливу родини на математичний розвиток дітей дошкільного віку та визначити чинники, що покращують формування математичної компетентності дітей під час перебування вдома.

Своєрідність навчання елементарній математиці полягає в тому, що в ранньому дитинстві, коли дитина знайомиться з сукупностями предметів, безліччю звуків, рухів, сприймаючи їх різними аналізаторами, порівнює їх за кількістю. Вона оволодіває первинними математичними знаннями рівності і нерівності множин, вчиться називати кількість словом - числівником. Далі дитина починає розрізняти предмети за розміром, кольором, формою і просторовим розташуванням та іншими ознаками. Наслідуючи дорослих, дитина намагається у грі вимірювати предмети, спочатку накладаючи один на інший, а пізніше, визначати величину на око та за допомогою вимірювання умовними мірами.

Таким чином, створюються передумови для того, щоб спираючись на чуттєво - дієве сприйняття, діти навчилися не лише розпізнавати будь-які величини, але і правильно відображати свої уявлення, користуючись відповідними позначками, наприклад більше - менше; ширше - вузьче, вище - нижче, товще - тонше і т.д., відрізняючи ці лінійні зміни від змін загального обсягу - таке диференціювання цілком доступне для дітей дошкільного віку за умови належного керівництва дорослими [2, с. 49].

Елементарні математичні уявлення, в першу чергу, дитина отримує в родинному колі. Як тільки дитина починає пересуватися, вона знайомиться з простором і просторовими відношеннями між речами: вона то наближається до цікавих їй предметів, то віддаляється від них. Виявляється, що одні предмети знаходяться перед дитиною, інші - позаду неї, або праворуч, або ліворуч. Тому важливо активізувати і збагачувати виховні вміння батьків, підтримувати їх впевненість у власних педагогічних можливостях. З часом у дитини створюється елементарне уявлення про близький і далекий простір, хоча і не дуже конкретне: магазин - близько, а бабуся живе дуже далеко. Спираючись на власні конкретні уявлення, в результаті особистого досвіду і навчання, дитина поступово приходить до більш широких узагальнень. Діючи з предметами, маленька дитина рано починає розуміти і їх просторові відносини: хустинку вона прибрала до кишені, ляльку посадила за стіл. Діти запозичують з мови оточуючих прийменники та прислівники, що відображають просторові відношення між речами, але узагальнене значення цих прийменників і прислівників стає предметом їх особливої уваги значно пізніше. Весь розпорядок життя дітей і дорослих є передумовою формування в дитини почуття часу і вміння користуватися такими словами: пора, рано, зараз. Ці слова тимчасових позначень інтенсивно розглядаються в процесі спілкування і діяльності дитини протягом раннього та дошкільного віку. Дитина починає цікавитися значенням слів вчора, сьогодні, що дозволяє батькам познайомити її з плинністю, тривалістю, періодичністю часу, тобто розвивати почуття часу. Минуле, сьогодні і майбутнє пов'язані між собою таким чином, що вони не можуть помінятися місцями. Властивість незворотності часу, перебігу часу в одному напрямку є виразом вічного розвитку природи і суспільства по висхідній лінії, від старого до нового.

Основою сприйняття часу є чуттєве сприйняття. Комплекс різних аналізаторів сприяє чуттєвому сприйняттю плинності часу, однак особливе значення І. М. Сеченов надавав слуховим і м'язовим відчуттям тільки в результаті навчання. Так, виконуючи домашні справи, батьки пояснюють дітям який процес триває довше, а який є короткотривалим. Розуміння значення слів сприяє формуванню у дітей узагальнювати властивості речей - адже всяке слово вже певною мірою є узагальненням. Крім того, дитина не пасивно сприймає речі з їх властивостями, відношеннями, а активно впливає на них, перетворює їх, розпоряджається ними у часі і в просторі. І якщо в молодшому дошкільному віці знання та оцінка чисельності множин була емпіричною, життєвою, що спиралась на сенсорне сприйняття, то поступове засвоєння елементарних математичних знань піднімає рівень розвитку дітей до опосередкованих їх оцінок. Це в свою чергу служить основою для розвитку в дітей нової діяльності - обчислення. Обчислювальна діяльність базується на діях з числами, як абстрактними поняттями, в той час як лічильна діяльність завжди має справу з конкретними множинами (предметами, звуками, протяжністю, обсягами та багато ін.), що сприймаються різними аналізаторами.

Постійно розширюючи оточуючий простір, батьки збагачують новими враженнями життєдіяльність дитини, активізують її пізнавальні інтереси.

Математична діяльність дітей в родині має бути пов'язана з позитивними емоціями, приносити радість, задоволення. Якщо дитина задоволена, переживає позитивні емоції - задатки розвиваються, якщо немає радості від розумової діяльності - дитина буде відчувати негативні емоції. Усім батькам необхідні педагогічні знання, з народження дитини вони вдосконалюють педагогічну компетентність. Педагоги ДНЗ є професіоналами, вони готові допомогти у вихованні дітей. Важливо орієнтуватися на потреби родини, запити батьків, а не просто читати їм доповіді, або лекції. Сучасні батьки володіють різними джерелами інформації, є компетентними в багатьох питаннях навчання і виховання власної дитини. Дошкільний навчальний заклад застосовує різні форми співпраці з родинами - колективні, індивідуальні, наочно-інформаційні [4, с. 27]. На нашу думку, батькам необхідно надавати інформацію про можливості занять з дитиною математикою в різних видах повсякденної діяльності. Такий досвід допоможе батькам визначати ефективність застосовуваних методів, змінювати тактику їх власної поведінки.

Є. П. Арнаутова рекомендує використовувати в роботі з батьками метод ігрового моделювання поведінки: коли батько вступає в ігрову взаємодію, поле його зору на виховну проблему розширюється, він може навіть поставити під сумнів власне уявлення про дитину і сприяє рішення проблем, що стоять перед ним. [7, с. 69]. Основним методом формування педагогічної культури батьків є аналіз власної виховної діяльності, що сприяє розвитку самоспостереження, самооцінки. Для формування цієї здатності можна застосувати інструкцію з ФЕМУ в повсякденній діяльності.

Педагогу необхідно пояснювати батькам, що діти дуже активні в сприйнятті завдань-жартів, головоломок, логічних вправ. Вони наполегливо шукають хід рішення, який веде до результату. У тому випадку, коли завдання доступне дитині, у неї складається позитивне емоційне ставлення до виконання завдань. Дитині цікава кінцева мета - вона захоплює її. При цьому діти користуються двома пошуковими проблемами: практичними (дії у перекладанні) і розумовими (обмірковування процесу, передбачення результату та способів його досягнення), в ході пошуку, висунення гіпотез.

На основі загальних педагогічних рекомендацій, пропонуємо надавати батькам наступні поради щодо формування елементарних математичних уявлень в дітей в різних видах діяльності родини.

На природі:

- звертайте увагу дитини на цифри на будинках, машинах, рекламах, вивісках. Називайте дитині цифри які ви бачите та

просить, щоб вона їх повторила. Запропонуйте дитині пограти у гру «Відлуння». Наприклад: « Я скажу чотири, а ти повтори за мною двічі, тричі». Така гра допоможе дитині запам'ятати число та удосконалити навички лічби, сприятиме розвитку уваги;

- під час прогулянки порівнюйте предмети за величиною, формою;
- допомагайте зорієнтуватися дитині в оточуючому просторі – віднайти предмети, що знаходяться позаду, праворуч, ліворуч, попереду неї, знайти коротшу доріжку до ігрового майданчика;
- з шишок, каштанів, листя, гілочок пропонуйте дітям скласти якусь геометричну фігуру.

У кімнаті:

- якщо дитина просить у вас щоб ви їй почитали її улюблену казочку, то попросить щоб вона знайшла номер сторінки де вона знаходиться (від 1 до 10);
- якщо ви зібрались пересадити кімнатні квіти, запропонуйте дитині взяти участь у процесі, підібрати горщик відповідно розміру, полічити саджанці, можна розкласти перед дитиною горщики різних розмірів і попросити скласти їх один в один за принципом моторики.

На кухні:

- під час приготування обіду спонукайте дітей лічити овочі та фрукти, вимірювати рідини та крупи за допомогою різних ємкостей;
- попросить перебрати квасолю та горох. Це завдання розвиватиме вміння дитини класифікувати предмети, а також дрібну моторику та сенсорику;

- пропонуйте дитині шукати на кухні предмети схожі за формою на прості геометричні фігури і називати їх місце розташування. Наприклад, тарілка схожа на круг, знаходиться на другій полиці зверху. Це сприяє розвитку вміння орієнтуватися у просторі, закріпленню уявлень про геометричні фігури.

Висновок. Розвивати логіку - математичне мислення в дитини - процес цілком доступний та цікавий для дітей та батьків. Крім того цікаві завдання, ігри, вправи, домашні справи сприяють не лише формуванню вмінь та розвитку знань, а й загальної життєвої компетентності дитини, розширюють її світогляд та закріплюють набуті знання. Вплив родини на математичний розвиток дітей дошкільного віку є суттєвим і основне завдання батьків на даному етапі – це переконати дитину в тому, що на поставлені питання існує кілька варіантів відповідей, не потрібно розгублюватися, а впевнено шукати способи вирішення завдань, при цьому не боятися помилок.

Список використаних джерел та літератури.

1. Арнаутова Е.П. Педагог и семья. М., 2002. – 21 с. С. 69.
2. Віннікот Д. Розмова з батьками. М.: Просвещение, 1995.
3. Гальперін П. Я. Розвиток досліджень з формування розумових дій // Псих, наука в СРСР т. 1, 1959. – 187 с.
4. Зверева О.Л., Кротова Т.В. Спілкування з батьками в ДОПМ.: ТЦ СФЕРА, 2005.
5. Непомняща Н.І. Досвід системного дослідження психології дитини. - М.: Просвещение, 1990. – С. 27.
6. Островська Л.М. Педагогічні ситуації в сімейному вихованні дошкільника. - М.: Просвещение, 1990. – 231 с.
7. <http://lib.mgppu.ru/OpacUnicode/index.php?url=/notices/index/IdNotice:21311>